

בונה קלאסית – על גבי קרקע

1. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק יב

מה בנין היה במשכן שהיו נותנים קרשים ע"ג אדנים. ולא לשעה היתה. א"ר יוסה מכיון שהיו נוסעים וחונים ע"פ הדיבור כמי שהוא לעולם. א"ר יוסי בי ר' בון מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא שהוא מכניסן לארץ כמי שהוא לעולם. הדא אמרה אפילו נתון ע"ג ד"א. הדא אמרה בנין ע"ג כלים בנין. אדנים כקרקע הן.

2. רמב"ם הלכות שבת פרק י הלכה יב-יג

הלכה יב: הבונה כל שהוא חייב, המשוה פני הקרקע בבית כגון שהשפיל תל או מילא גיא הרי זה בונה וחייב, אחד נתן את האבן ואחד נתן את הטיט הנותן את הטיט חייב, ובנדבך העליון אפילו העלה את האבן והניחה על גבי הטיט חייב, שהרי אין מניחין עליה טיט אחר, והבונה על גבי כלים פטור.
הלכה יג: העושה אהל קבוע הרי זה תולדת בונה וחייב...

3. שו"ת אורח משפט אורח חיים סימן קנד

מהא דילף האב דבונה ממשכן שהיו נותנים קרשים ע"ג אדנים ומתריץ אדנים כקרקע הם, שמזה מוכח ד"ל דבנין ע"ג כלים אינו בנין אפילו כשהוא עשוי דרך בנין ממש של אוהל גמור, ואיך מתאים זה עם מה דקי"ל דבבנין גמור כעושה כלי שלם חייב משום בונה, ולולא דברי קדמונים ז"ל הי' אפשר לפרש הירושלמי בפשיטות, שהרי מחלוקת התנאים הוא אם יש ב"ס = בנין וסתירה = בכלים או לא,

4. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קכב

...וא"כ מאי טעמא מחייב בה"ג עושה תנור וחביטא ושופתא בקופינא משום בונה, ולכן מוכרחין לומר דסובר הרמב"ם כהר"ן והמ"מ אליביה שבונה בכלים אף בנין גמור אינו בנין אבל עשית כלי מתחלה שעדיין לא היה בשם כלי ובמעשיו נעשה כלי הוי בונה שמפרש לשון הגמרא אין בנין בכלים בדוקא.

5. שו"ת עטרת פז חלק א כרך א - אורח חיים, הערות סימן ח הערה ב ד"ה [ובאמת לפ"ז]

... אולם אין שום הכרח ללמוד מהתם דהבנין הוא רק בקרקע ממש, משום שעדין אפשר ללמוד בנין כלים גופיהו מכלי המשכן. אבל באמת לדעת רש"י שא"א ללמוד בנין כלים מכלי המשכן, דס"ל דלא ילפינן אלא מדברים שבגוף המשכן ממילא לא נשאר ללמוד אלא מאדנים, וי"ל דהא דאמרין אדנים הרי הם כקרקע לכל מילי קאמר.

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קב עמוד ב

כל שהוא למאי חזיא? אמר רבי ירמיה: שכן עני חופר גומא להצניע בה פרוטותיו. דכוותה גבי משכן - שכן תופרי יריעות חופרין גומא להצניע בה מחטיהן.

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף עג עמוד ב

אמר רבא: היתה לו גומא וטממה בבית - חייב משום בונה, בשדה - משום חורש.

8. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שלז

סעיף ב: אסור לכבד הבית, אלא אם כן הקרקע מרוצף. ויש מתירין אפי' אינו מרוצף. הגה: ויש מחמירין אפי' במרוצף (טור בשם ר"י, ומרדכי ריש פרק כל הכלים, ור' ירוחם ח"ג וסמ"ג וסה"ת), וכן נוהגין ואין לשנות. ...

9. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שלז סעיף ב

(ו) לכבד הבית - דמזיז עפר ממקומו גם משוה הגומות בכיבודו שמתמלאין הגומות שבבית מהעפר והוי בנין ואף על גב דאינו מתכוין לאשווי גומות אפ"ה אסור דפסיק רישא הוא ויש אומרים דחיישינן שמא מתוך טרדתו לכבד וליפות הקרקע ישכח וישוה הגומות במתכוין:

10. בזמן הזה מקילים כי כמעט ואין בתים עם רצפות של עפר

11. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיד

אין בנין וסתירה בכלים. וה"מ, שאינו בנין ממש כגון חבית, הגה: שאינה מחזקת ארבעים סאה

12. משנה ברורה סימן שיד

(ב) שאינה מחזקת - דאלו היא מחזקת מ' סאה הו"ל כאהל ואית ביה משום בנין וסתירה אפילו בנין וסתירה כל דהו:

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיג סעיף א, ג

פקק החלון, כגון: לוח, או שאר כל דבר שסותמין בו החלון, יכולים לסתמו אפילו אם אינו קשור ולא אמרינן דהוי כמוסיף על הבנין; והוא שיחשוב עליו מע"ש לסתמו בו. וקנה שהתקינו להיות נועל בו, א"צ שיקשרנו בדלת ומ"מ דמי לבנין יותר מפקק החלון ולא סגי במחשבה שיחשוב עליו מאתמול וצריך שיתקננו לכך; לרש"י, היינו שיתקננו לשם כלי שיהא ראוי לשום תשיש שיהא ראוי להפך בו זיתים או לפצוע בו אגוזים; ולר"ת א"צ שיהא ראוי לדבר אחר, אלא כיון שתקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך סגי. הגה: ומיקרי ע"י כך כלי שמלאכתו להיות, ומותר לטלטלו כמו שנתבאר לעיל סי' ש"ח ס"ב (ב"י והרמב"ם). ונגר שהוא יתד שנועלים בו ותוחבין אותו באסקופה למטה ודומה טפי לבנין, לא סגי בהכי ואין נועלים בו אא"כ יהא קשור. וכיצד יהא קשור, אם יש בראשו גלוסטרא דהיינו שהוא עב באחד מהראשים וראוי לכתוש בו שדומה לכלי, סגי אפילו אם קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות ניטל בו, ואפילו אם אינו קשור בדלת עצמו אלא בבריה הדלת, ואפילו אם החבל ארוך ואינו תלוי כלל באויר אלא כולו מונח בארץ; ואם אין בראשו גלוסטרא, אם הוא קשור בדלת עצמה, סגי אפי' בחבל דק שאינו ראוי לינטל בו ואפי' כולו מונח בארץ; ואם אינו קשור בדלת אלא בבריה, צריך שיהא הקשר אמיץ שיהא ראוי לינטל בו, ואפי' הכי א"צ שיהא תלוי, אלא אפי' כולו מונח בארץ, מותר שאין אסור אלא כששומטו ומניחו בקרן זוית.

רחבה שאחורי הבתים, שאין נכנסים ויוצאים בה תדיר, אם עשה דלת לפתחה או שתולה בה מחצלת של קנים, וכן פרצה שגדרה בקוצים כעין דלת, אם יש להם ציר (פי' ציר נוקבין הדלת וקובעים בו עץ חד כדי להכניסו בארץ לחזור לכאן ולכאן), או אפי' אין להם עתה ציר

אלא שהיה להם ציר, נועלים בהם אפי' הם נגררים בארץ רק שקשרם ותלאם לנעול בהם; ולא חשיב כבונה, שניכר בהם שהוא דלת כיון שהיה להם ציר. הגה: וכ"ש אם יש להם ציר עדיין; ובלבד שלא יחזיר הציר למקומו, כדרך שיתבאר לקמן סי' תקי"ט (ב"י). אבל אם אין להם ציר ולא היה להם ציר, אין נועלים בהם אא"כ היו גבוהים מן הארץ; ופתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר נועלים בו, אפי' לא היה לו ציר מעולם והוא נגרר.

14. ***דרך תשמישו*** – למרות שביטוי כזה לא מופיע בפוסקים הקלאסיים, נדמה לי שהרב ריביאט צודק בזה שהוא עקרון חשוב בהלכות בונה- ומסביר ההלכה הפשוטה שמוותר לפתוח ולסגור דלת על ציר – וכמה מההלכות מדרבנן בענין.

אהל

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלח עמוד א

מנקיט אביי חומרי מתניתא ותני: הגוד והמשמרת כילה וכסא גלין לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסור. אהלי קבע לא יעשה ואם עשה חייב חטאת. אבל מטה וכסא טרסקל ואסלא מותר לנטותן לכתחילה

15. הרמב"ם פ"י, הלכה יג

העושה אהל קבוע הרי זה תולדת בונה וחייב

16. תלמוד ירושלמי פרק כ הלכה א

רבי חייה בשם רבי יוחנן: הנוטע אוהלין בשבת חייב משום בונה. אמר ר' זעירא אינו אלא כפורסן ומקפלן בשבת

17. ר' גיגי

וכבר כתבנו בתחילת דרכנו במלאכת בונה שהטעם שעשיית אוהל אינו אב, הוא ע"פ היסוד שהתווה האבן האזל שהאב של בונה הוא רק כשיש בו ב' דברים: דיבוק חלקים ויצירת מבנה ומסגרת, ועשיית אוהל שאין בה דיבוק חלקים, ויש בה רק יצירת המבנה, נחשבת תולדה ולא אב דבונה.

אמנם, אף אם לא נקבל יסוד זה של האבן האזל, יש לומר עוד שאוהל הוא תולדה, מפני שאין זו דרך המלך של מלאכת בונה

שהוא בניין אבנים ולבנים, וממילא נחשב רק לתולדה.

ויש עוד להדגיש פן נוסף מצד חשיבות הפעולה, ברמה האובייקטיבית, כל בניין בקרקע מהווה שינוי מהותי בשטח ובסביבה. אבל הקמת אוהל חתומה בחותם הארעיות הטבוע בה, ואף זו סיבה לראות אוהל כתולדה בלבד.

כשאנו באים לדון בגדרי אוהל, נראה שניתן לדבר על שני יסודות:

1. אוהל הוא תולדת בונה מצד העובדה שיש כאן מבנה, ויש במסגרת שנוצרה דמיון לבית.

2. אוהל הוא תולדת בונה מפני שמבחינה פונקציונאלית הוא משמש את מגמת הבית, ומגן מפני גשם וחמה.

18. רש"י שבת קכה:

לפרוס מחצלת על ארבע מחיצות או על ארבע קונדסים להיות צל לאהל מן החמה, ודוקא גג, אבל מחיצה - לאו אהל הוא, ושרי לפרוסה לצניעות"

19. תוספות ביצה לב:

"ויש לומר דכל הנך אינן אסורין אלא היכא שמתקן האהל והמחיצות, אבל אם עשה האהל בלא מחיצות שרי

20. ר' גיגי

ולאור דברינו בביאור גדרי איסור אוהל, ניתן להסביר שהתוס' שסבורים שהאיסור הוא בעשיית המבנה, הכא נמי, הרי עושה הוא את המבנה בעצמו, ואין מקום לשייך דיון זה לדין דבר שאין מתכוון, וממילא כ"ע מודים בזה לאיסור. אבל לשיטת רש"י שהיסוד באיסור אוהל הוא עשיית הצל, יש לומר שזה תלוי בכוונתו ליצור צל, אבל במדורה שמבקש לבנות מבנה של עצים להסקה אין לו שום עניין בצל, ואף שנוצר חלל שיש בו צל, מ"מ הוא לא התכוון לעשותו, ולכן, יש לראותו בכלל הקטגוריה של דבר שאין מתכוון גרידא...

המשנה ברורה כתב:

"דאף דלענין בנין קבע אף אם עשה איזה דבר משהו להוסיף על הבנין בין במחיצות ובין בגג חייב וכ"ש אם עושה את כל הגג, מ"מ לענין אהל עראי לא אסרו בעושה את הגג לחוד אם לא שעושה את הגג כדי להגן מפני החמה והגשמים וכי"ב דאז הוא קצת בבחינת אהל אבל בלא"ה לא אסרו כ"א בעושה גם המחיצות עראי שתחתיו בשבת" (סי' שטו ס"ק יז).

והוסיף בביאור הלכה:

"עיין במ"ב במש"כ דאם עשה איזה דבר משהו וכו' ובין בגג חייב וכו' כ"ז מתבאר מדברי הפמ"ג ושאר אחרונים וראיתי בח"א כלל מ"ב שכתב לענין אהל קבוע דבעינן שיעשה גם המחיצות בשבת ועי"ש בס"ב מה שכתב לענין וילון ולא נהירין דבריו" (שם ד"ה מיטה).

יוצא מדבריו שיש מחלוקת האחרונים בעושה אוהל קבע, אם חייב לעשות גם את המחיצות בשבת בשביל להתחייב, ולא הסתפקו כאן בגג בלבד אלא כדי לאסור מדרבנן [חיי אדם], או שבעושה אוהל קבע העשוי לצל סגי בעשיית הגג בלבד בשבת בשביל להתחייב על כך [הכרעתו של המ"ב עצמו].

21. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף קב עמוד א-ב

שלח ליה רמי בר יחזקאל לרב עמרם: נימא לן מר מהלין מילי מעלייתא דאמרת לן משמיה דרב אסי בכיפי דארבא! - שלח ליה, הכי אמר רב אסי: הני כיפי דארבא, בזמן שיש בהן טפח, אי נמי אין בהן טפח ואין בין זה לזה שלשה - למחר מביא מחצלת ופורס עליהן. מאי טעמא - מוסיף על אהל עראי הוא, ושפיר דמי. הנהו דכרי דהוו ליה לרב הונא, דביממא בעו טולא ובליליא בעו אורא. אתא לקמיה דרב. אמר ליה:

זיל כרוך בודיאי, ושייר בה טפח. למחר פשטה, ומוסיף על אהל עראי הוא, ושפיר דמי. אמר רב משום רבי חייא: וילון מותר לנטותו ומותר לפורקו בשבת. כילת חתנים מותר לפורקה ולנטותה בשבת. אמר רב ששת בריה דרב אידי: לא אמרן אלא שאין בגגה טפח, אבל יש בגגה טפח - אסור. וכי אין בגגה טפח, לא אמרן אלא שאין בפחות משלשה סמוך לגג טפח, אבל יש בפחות משלשה סמוך לגג טפח - אסור. וכי אין בפחות משלשה סמוך לגג טפח נמי, לא אמרן אלא שאין בשיפועה טפח. אבל יש בשיפועה טפח - שיפועי אהלים כאהלים דמו. ואמר רב שישא בריה דרב אידי: סיינא שרי. והתניא אסור! - לא קשיא, הא - דאית ביה טפח, הא - דלית ביה טפח. אלא מעתה שרביב בגלימיה טפח הכי נמי דאסור! - אלא לא קשיא; הא - דמיהדק, הא - דלא מיהדק.

22. תוספות הרא"ש

זיל כרוך בודיאי ושייר בה טפח פי' שלא יכרכנה כולה אלא ושייר טפח פשוט הנראה וניכר שהוא אהל אבל אם כרך כולה אף על גב דעובי הכריכה הוי טפי מטפח לא מיחזי אהל וכן משמע לישנא זיל כרוך בודיאי ושייר בה טפח".

23. ריטב"א

וכתבו בתוספות שנראה מן הלשון הזה [של רש"י] שהוא אומר שלא יהדק כרך המחצלת הרבה ויעשה בענין שיהא ברחב העגול טפח כאהל, ואמרו בתוספות דשייר בה טפח לא משמע הכין אלא שייר טפח חוץ מן הכריכה קאמר אבל חיזור העיגול לא מיחזי כאהל ולמחר כשהוא פורסה לא מיחזי כמוסיף אלא כעושה אהל לכתחלה וכן עיקר. ונראה שאף לשון רש"י ז"ל אפשר להלום כפירוש הזה".

24. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שטו סעיף ב

עצים שתוקעין ראשן האחד בדופן הספינה וכופפין ראשן השני בדופן השני של הספינה, ופורסין מחצלת עליהם לצל, אם יש ברחבן טפח, או אפילו אין ברחבן טפח אם אין בין זה לזה ג"ט, חשיבי כאוהל ומותר לפרוס עליהם בשבת מחצלת, דהוי ליה תוספת אהל עראי ושרי; ומטעם זה מחצלת פרוסה כדי טפח, מותר לפרוס שאר המחצלת בשבת. וטפח שאמרן, חוץ מן הכריכה.

25. רמ"א שם סעיף א

אבל אסור לעשות מחיצה בפני אור הנר כדי שישמש מטתו, וכן לפני ספרים כדי לשמש או לעשות צרכיו, אם לא שהיה מבע"י טפח שאז מותר להוסיף עליה בשבת

26. ביאור הלכה

במגן אברהם איתא טפח בולט מן הצד והיינו שמוסיף אח"כ ברחבה. אבל בבית יוסף הביא בשם המרדכי (שבת סי' שיא) שהיה כורך המחיצה לצד מעלה ונותנה על המוט ומשייר בה רוחב טפח ואח"כ בשבת פושטה לצד מטה. ובתו"ש הקשה ע"ז דבטפח למעלה לא חשיב עדיין מחיצה כלל דאין קרוי מחיצה רק בעשרה אבל הפמ"ג כתב דע"כ בכל גווני מותר וכ"כ הגר"ז ולבושי שרד

27. חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל מב סעיף ו

אף על גב דאין אהל בלא מחיצות, מכל מקום אם נעשה לצל, אסור. ולכן יש אוסרין ליתן בראשו בשבת ברייטל או קאפלוש [מגבעת], כיון שבולט טפח, וכל שכן דאסור להחזיק בידו להיות לצל על הראש מה שקורין דעכיל או פראלסיק [מטריה] להציל מן הגשמים או מן החמה, שהרי עושה אהל בתחלה (סימן ש"א סעיף מ):

28. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלח עמוד א

תני רמי בר יחזקאל: טלית כפולה - לא יעשה, ואם עשה - פטור אבל אסור. היה כרוך עליה חוט או משיחה - מותר לנטותה לכתחילה. בעא מיניה רב כהנא מרב: כילה מהו? אמר ליה: אף מטה אסורה. מטה מהו? - אמר ליה: אף כילה מותרת. כילה ומטה מהו? אמר ליה: כילה אסורה, ומטה מותרת. ולא קשיא; הא - דקאמר אף מטה אסורה - כדקרמנאי, הא דקאמר ליה אף כילה מותרת - כדרמי בר יחזקאל. כילה אסורה ומטה מותרת - כדדידן. אמר רב יוסף: חזינא להו לכילי דבי רב הונא דמאורתא נגידו, ומצפרא חביטא רמיא. אמר רב משום רבי חייא: וילון, מותר לנטותו ומותר לפורקו. ואמר שמואל משום רבי חייא. כילת חתנים מותר לנטותה ומותר לפורקה. אמר רב ששת בריה דרב אידי: לא אמרן אלא שאין בגגה טפח, אבל יש בגגה טפח - אסורה. וכי אין בגגה טפח נמי לא אמרן אלא שאין בפחות משלשה סמוך לגגה טפח, אבל יש בפחות משלשה סמוך לגגה טפח - אסור. ולא אמרן אלא שאין בשיפועה טפח, אבל יש בשיפועה טפח - שפועי אהלים כאהלים דמו. ולא אמרן אלא דלא נחית מפוריא טפח, אבל נחית מפוריא טפח - אסור.

ואמר רב ששת בריה דרב אידי: האי סיאנא שרי. והאיתמר: סיאנא אסור! - לא קשיא, הא - דאית ביה טפח, הא - דלית ביה טפח. - אלא מעתה, שרביב בגלימא טפח הכי נמי דמיחייב? אלא לא קשיא, הא - דמיהדק, הא - דלא מיהדק.

29. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שא סעיף מ

כובע שהוא מתפשט להלן מראשו טפח, אסור להניחו בראשו אפילו בבית, משום אהל.

30. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שא סעיף מ

(קנב) משום אהל - אף שאין אהל בלא דפנות מ"מ חשיב אהל עראי ואסור מדרבנן כיון שנעשה השפה להיות לצל להגן מפני השמש. וכובע שקורין בריטל"ך בל"א אף על פי שמתפשט להלן מהראש ברחבו טפח ונוהגין בו להקל כתבו האחרונים כמה צדדים בטעם היתרם אחד כיון דאינו קשה ונכפף למטה אין בו חשש איסור והיינו כשאין מונח בו נייר קשה ואפילו אם הוא קשה הלא אינו מתכוין בלבישתו להיות לצל רק מכוין לכסות ראשו וכן אם השפה עשוי בשפוע ג"כ יש לצדד דלא מקרי אהל באופן זה ובא"ר כתב דטעם העולם הוא משום דסומכין עצמם על שיטת רש"י וסייעתו דס"ל שאין בכובע איסור אהל כלל ע"ש. ולפ"ז אפילו בקאפעל"ש שהוא קשה ויהיה ברוחב השפה טפח ג"כ אין למחות במקום שנוהגין להקל אף שמסתמא נעשה שפה כזו לצל ובמקום שלא נהגו להקל בזה בודאי יש להחמיר כדעת השו"ע [שהיא ע"פ דעת הר"ח והרמב"ם והערוך והר"ת והרה"מ] שלא ללבוש בשבת בקאפעל"ש רחב כזה וגם בכתבי האר"י אוסר בקאפל"ש.

31. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף י עמוד א

אלא, אי קשיא הא קשיא: בית שמאי אומרים: אין מסלקין את התריסין ביום טוב ובית הלל מתירין אף להחזיר, אלמא: גבי שמחת יום טוב בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא... (אי נמי) +מסורת הש"ס: דילמא לא היא+ עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא משום דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים, אבל התם - לא.

32. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד א
המחזיר מטה של טרסיים בשבת - חייב חטאת. מיתבי: המחזיר קנה מנורה בשבת - חייב חטאת,

33. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קב עמוד ב
עייל שופתא בקופינא דמרא, רב אמר: משום בונה, ושמואל אמר: משום מכה בפטיש.

34. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף לה עמוד א
רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: הכא במגדל של עץ עסקינן; דמר סבר: כלי הוא, ואין בנין בכלים ואין סתירה בכלים. ומר סבר: אהל הוא.

35. רש"י מסכת ביצה דף יא עמוד ב
אין איסור בנין וסתירה בכלים, אלא בבתיים דנחייב בבנין כל דהו, והעושה כלי או גומרו ביום טוב או בשבת - משום מכה בפטיש הוא דמחייב, שהוא חיוב לכל גמר מלאכה, או אם הוא דבר שהוא מחליקו - חייב משום ממשק, ואם צריך קצוע - חייב משום מחתך, וכן אורג או מסך או תופר, אבל בנין וסתירה - לא שייך בהו לאחיובי בסלוק וחזרה

36. רמב"ם הלכות שבת פרק ז הלכה ו
וכן הלוקח חלב ונתן בו קיבה כדי לחבצו הרי זה חייב משום תולדת בורר שהרי הפריש הקום מן החלב, ואם גבנו ועשהו גבינה חייב משום בונה, שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד הרי זה דומה לבנין, וכן לכל מלאכה ומלאכה מאלו האבות יש להן תולדות על דרך זו שאמרנו, ומגוף המלאכה הנעשית בשבת תדע מעין איזה אב היא ותולדת איזה אב היא.

37. אבן האזל
דעיקר אב מלאכה דבונה הוא בונה בנין שע"כ יש בו שני הענינים א' שהוא עושה אוהל קבוע, ב' שהוא מקבץ חלק אל חלק

38. בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף צה עמוד א
והמגבן חייב משום בונה ואף על פי שאמרו אין בנין בכלים יש בנין באוכלים:

39. מנחת אשר לשבת צב
ואפשר דביאור הדבר דדרך בנין הוא בחומרים כעיקר בנין שהוא בחומר ובלבנים... אבל כלים אינם חמרי בנין אלא דבר מושלם שצורתו מתוקנת ומוכנה להנאת האדם ולפיכך אין בנין בכלים דאין זה דומה לבנין, וזה שכתבו הראשונים דהעושה כלי חדש מחומרים שעדיין אין עליהם שם כלי והוי כשאר חומרים הודומים לחמרי בנין באמת יש בהן בנין. ובר"ז אפשר דאין בנין בכלי מ"מ יש בנין באוכלין דשאני בזה אוכלין מכלים דטבע האוכלין שלפעמים מרכיבים אותם זה בזה...

40. תוספות מסכת שבת דף קב עמוד ב
האי מאן דעייל שופתא בקופינא רב אמר חייב משום בונה - ואף על גב דקי"ל אין בנין בכלים אור"י דהיינו דווקא בהחזרת בתי תריסין או במנורה של חוליות אבל בנין גמור מיחייב בכלים כמו בקרקע

41. תוספות הרא"ש מסכת שבת דף קב עמוד ב
עייל שופתא בקופינא דמרא רב אמר חייב משום בונה, ואף על גב דקיימא לן דאין בנין בכלים ה"מ כגון בהחזרת מנורה של חוליות או בהחזרת תריסין דהוי בנין עראי דאין בו אומנות וחזוק אבל מקום שיש אומנות ותיקון גמור מחייב בכלים כמו בקרקע,

42. חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף קב עמוד ב
ויש לנו לתרץ דכי אמרי' אין בנין בכלים ה"מ בכלי שנתפרק כגון מנורה של חוליות אבל הכא עושה כלי או מתקן כלי מתחלתו אין לך בנין גדול מזה ואין זה נקרא בנין בכלים שהרי אינו כלי אבל עושה כלי מיקרי,

43. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיד
סעיף א: אין בנין וסתירה בכלים. וה"מ, שאינו בנין ממש כגון חבית, הגה: שאינה מחזקת ארבעים סאה (ת"ה ס' ס"ה), שנשברה ודיבק שבריה בזפת, יכול לשברה ליקח מה שבתוכה ובלבד שלא יכוין לנקבה נקב יפה שיהיה לה לפתח, דא"כ הוה ליה מתקן מנא; אבל אם היא שלמה, אסור לשברה אפי' בענין שאינו עושה כלי. ואפי' נקב בעלמא אסור לנקוב בה מחדש, ואפי' יש בה נקב חדש, אם להרחיבו, אסור. הגה: ובלבד שיתכוין לכך (מרדכי פרק חבית).
סעיף ז: ושבירת פותחות של תיבות, יש מתיר ויש אוסר, ויש להתיר ע"י א"י.

44. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיד סעיף ז
(לו) יש מתיר - ס"ל דאין שייך שם סתירה כלל בכלים וכמו שביארתי לעיל בס"א במשנה ברורה דיש ראשונים שסוברין כן ואף דהמחבר סתם מתחלה בסעיף זה גופא בשבירת פותחת לאיסור אפ"ה הביא כאן דעת היש מתירין כדי לסמוך עליהן להקל עכ"פ ע"י א"י וכמו שמסיים אה"כ וכדאיתא בב"י:
(לז) ע"י א"י - ויש שכתבו דדוקא בהפסד מרובה או שנחפז הרבה לצורך מצוה. וכ"ז בשבירת הפותחת אבל לפתוח אותו בסכין או במחט גדול שרי אפילו דלת של בית [אחרונים]: